

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

Кафедра юридичної психології

ЗАТВЕРДЖУЮ
Перший проректор НАВС
полковник поліції
Станіслав ГУСАРЄВ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ
ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ ПСИХОЛОГІЇ**

**для підготовки фахівців ступеня вищої освіти магістр
за спеціальністю 053 «Психологія»
галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки**

Статус дисципліни – обов’язкова
Рівень вищої освіти – другий (магістерський)
Ступінь вищої освіти – магістр
Галузь знань – соціальні та поведінкові науки (05)
Спеціальність – психологія (053)
Освітня програма – психологія
Форми здобуття вищої освіти – заочна
Мова навчання – українська
Форма підсумкового контролю – екзамен

Київ – 2021

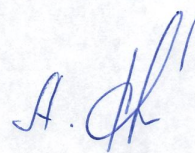
Робоча програма навчальної дисципліни «Теоретичні та методологічні засади організаційної психології» розроблена для здобувачів ступеня вищої освіти магістр за спеціальністю «Психологія» відповідно до освітньо-професійної програми підготовки здобувачів ступеня вищої освіти «Магістр» спеціальності «Психологія» (053) за заочною формою навчання.

Розробники:

Олена Кудерміна - завідувач кафедри юридичної психології, доктор психологічних наук, професор

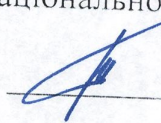
Робочу програму схвалено на засіданні кафедри юридичної психології
Протокол від 25.02 2021 року № 11

Завідувач кафедри
юридичної психології

Олена КУДЕРМІНА

Схвалено науково-методичною радою Національної академії внутрішніх справ
Протокол від 22.03 2021 року № 8
Голова науково-методичної ради

Станіслав ГУСАРЕВ

Результати перегляду робочої програми навчальної дисципліни

Робоча програма переглянута на 202 /202 н.р. без змін; зі змінами . (Додаток _).

протокол засідання кафедри від

___ . ___ 202_ № ___

Завідувач кафедри

Олена Кудерміна

протокол науково-методичної ради від

___ . ___ .202_ № ___

Голова НМР

Станіслав ГУСАРЕВ

Робоча програма переглянута на 202 /202 н.р. без змін; зі змінами (Додаток _).

протокол засідання кафедри від

___ . ___ 202_ № ___

Завідувач кафедри

Олена Кудерміна

протокол науково-методичної ради від

___ . ___ .202_ № ___

Голова НМР

Станіслав ГУСАРЕВ

1. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ ПРО НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ

Предметом вивчення навчальної дисципліни є аспекти психічної діяльності та поведінки людей в організаціях з метою підвищення організаційної ефективності та створення сприятливих умов для праці, індивідуального розвитку, психічного здоров'я членів організації.

Міждисциплінарні зв'язки: «Психологія організацій», «Соціальна психологія», «Вікова психологія», «Психодіагностика», «Психологія праці».

Програма навчальної дисципліни складається з таких тем:

1. Організаційна психологія як галузь психологічної науки.
2. Організація як об'єкт аналізу організаційної психології.
3. Зміст та особливості діяльності психолога в організаціях

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Теоретичні та методологічні засади організаційної психології» є формування у здобувачів вищої освіти системи знань щодо змісту та закономірностей психічної діяльності та поведінки людей в організаціях.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Теоретичні та методологічні засади організаційної психології» є:

- формування у здобувачів вищої освіти уявлень про основні поняття і категорії організаційної психології;
- засвоєння методів та підходів організаційної психології;
- вироблення навичок застосування знань у практичній діяльності.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі вищої освіти повинні:

знати:

- специфіку організаційної психології як галузі наукового знання та практики;
- становлення і розвиток організаційної психології;
- напрямки організаційної психології;
- методи дослідження організаційної психології;
- ознаки організації;
- життєвий цикл організації;
- етичні принципи в діяльності організаційних психологів;
- сутність просвіти в діяльності організаційних психологів.

вміти:

- використовувати соціально-психологічні методи в діагностиці організації;
- надавати практичні рекомендації щодо подолання психологічних криз особистості з урахуванням вікових відмінностей психіки;
- добирати психологічні методи та методики дослідження.

- проводити психокорекційні, психотерапевтичні вправи, консультації з членами колективу.

1.4. Програмні компетентності відповідно до освітньо-професійної програми підготовки здобувачів вищої освіти.

Інтегральна компетентність

Здатність вирішувати складні завдання і проблеми у процесі навчання та професійної діяльності у галузі психології, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій і характеризується комплексністю та невизначеністю умов і вимог.

Загальна компетентність, якою повинен оволодіти здобувач

ЗК4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК6. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК7. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК8. Здатність розробляти та управляти проектами.

ЗК9. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

Додаткові соціально-особистісні компетенції (навички):

ЗК 11. Формування «soft skills»:

- *індивідуальних*: тайм-менеджмент; гнучкість/здатність адаптуватися; організація простору; властивість ефективно приймати рішення та вирішувати проблеми; вміння чітко ставити завдання і формулювати цілі; позитивне мислення та оптимізм;

- *комунікативних*: креативність; логіка; менеджмент знань та інформації; навички формування гармонійних міжособистісних відносин; здатність чітко виражати власні думки та взаємодіяти з різними типами людей; здатність відповідати аргументовано, зрозуміло, вчасно і ввічливо; вміння працювати в команді;

управлінських: володіння навичками психологічного впливу; уміння вирішувати проблемні ситуації.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

ФК6. Здатність ефективно взаємодіяти з колегами в моно- та мультидисциплінарних командах.

ФК7. Здатність приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності.

ФК8. Здатність оцінювати межі власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію.

ФК9. Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями.

Додаткові фахові компетентності, визначені за освітньою програмою:

ФК10. Здатність самостійно розробляти проєкти шляхом творчого застосування існуючих та генерування нових ідей.

Програмні результати навчання:

ПРН4. Робити психологічний прогноз щодо розвитку особистості, груп, організацій.

ПРН5. Розробляти програми психологічних інтервенцій (тренінг, психотерапія, консультування тощо), провадити їх в індивідуальній та груповій роботі, оцінювати якість.

ПРН8. Оцінювати ступінь складності завдань діяльності та приймати рішення про звернення за допомогою або підвищення кваліфікації.

Додаткові програмні результати навчання, визначені за освітньою програмою:

ПРН11. Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності.

На вивчення навчальної дисципліни «Теоретичні та методологічні засади організаційної психології» заплановано 120 годин, 4 кредитів ECTS.

Мова навчання: українська.

Консультативну допомогу можуть отримати у науково-педагогічних працівників кафедри юридичної психології, які безпосередньо проводять заняття, або на офіційному сайті кафедри k015@naia.kiev.ua.

2. Структура навчальної дисципліни

Тема 1. Організаційна психологія як галузь психологічної науки.

Організаційна психологія як прикладна галузь психології. Становлення і розвиток організаційної психології. Напрямки організаційної психології. Оформлення організаційної психології в самостійну наукову дисципліну. Перспективи розвитку організаційної психології. Об'єкт, предмет, завдання організаційної психології. Місце організаційної психології в системі «наука – практика». Міждисциплінарні зв'язки організаційної психології з іншими науками. Індивід, група, організація та зовнішнє середовище як рівні аналізу організаційної психології.

Методи дослідження організаційної психології: метод спостереження; метод аналіз у документів; метод опитування; метод інтерв'ювання; метод соціометричного дослідження; метод експерименту.

Тема 2. Організація як об'єкт аналізу організаційної психології

Організація як свідомо координоване соціальне утворення з визначеними межами, яке функціонує на відносно постійній основі для досягнення спільної мети або цілей. Ознаки організації: цілеспрямованість, наявність спільної мети. Характеристики організації: розмір організації, складність, формалізація, раціональність, ієрархічна структура та спеціалізація. Життєвий цикл організації: 1) етап становлення; 2) етап зростання; 3) етап зрілості; 4) етап старіння; 5) етап занепаду; 6) етап оновлення або смерті організації.

Ранні теорії організації: бюрократична модель організації, організація як трудовий процес. Організація як машина. Організація як громада. Теорія «Х» та теорія «У». Теорія ефективної організації. Системні теорії організацій. Організація як відкрита система. Соціотехнічна модель організації. Концепція управління по цілям. Теорія організаційного потенціалу. Теорія «7-S». Інтеракціоністична модель організації. Ситуаційні теорії організації.

Тема 3. Зміст та особливості діяльності психолога в організаціях

Етичні принципи в діяльності організаційних психологів. Сутність просвіти в діяльності організаційних психологів. Форми просвітницької роботи.

Види психологічної просвіти. Зміст та напрями психодіагностики в діяльності організаційних психологів. Поняття психологічної експертизи в організаціях. Психокорекція, консультація та психотерапія в діяльності організаційних психологів.

2. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань Соціальні та поведінкові науки 05	Нормативна (обов'язкова)	
	Спеціальність Психологія 053		
Кількість розділів – 1	Ступінь вищої освіти: Магістр	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 120		1-й	
		Семестр	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – самостійної роботи студента –			1-й
		Лекції	
			6 год.
	Семінарські		
	8 год.		
	Практичні		

		Самостійна робота
		106 год.
		Вид контролю:
		Екзамен

3. Структура залікового кредиту (тематичний план)

Назви розділів і тем	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	Всього	у тому числі				Всього	у тому числі			
		л	п	сем	с.р.		л	п	сем	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Організаційна психологія як галузь психологічної науки.						30	2	-	2	26
2. Організація як об'єкт аналізу організаційної психології.						40	2	-	2	36
3. Зміст та особливості діяльності психолога в організаціях						50	2	-	4	44
Разом						120	6	-	8	106

Підсумковий контроль: екзамен

4. Плани семінарських та практичних занять Плани семінарських занять

Т.1 Організаційна психологія як галузь психологічної науки.

Семінарське заняття – 2 год.

Навчальні питання:

1. Об'єкт, предмет і завдання організаційної психології.
2. Історія розвитку та сучасний стан організаційної психології.
3. Рівні аналізу організаційної психології.
4. Принципи та методи організаційної психології.

Тема 2. Організація як об'єкт аналізу організаційної психології.

Семінарське заняття – 2 год.

Навчальні питання:

1. Сутність поняття організація.
2. Характеристики та ознаки організації.
3. Життєвий цикл організації.
4. Загальні характеристики теорій організацій.

Т. 3. Зміст та особливості діяльності психолога в організаціях

Семінарське заняття – 4 год.

Навчальні питання:

1. Етичні аспекти діяльності психолога в організації.
2. Просвітницька діяльність організаційних психологів.
3. Роль діагностичної та експертної діяльності організаційних психологів.
4. Прогнозування і профілактика як види діяльності організаційних психологів.
5. Особливості психокорекційної, психоконсультативної та психотерапевтичної діяльності організаційних психологів.

5. Завдання самостійної роботи

Вимоги до організації самостійної роботи та структура навчальних завдань визначаються робочими навчальними програмами дисципліни.

Основними завданнями самостійної роботи є підготовка і виконання поточних навчальних завдань, а також самостійне вивчення окремих питань дисципліни. Самостійна робота передбачає також підготовку рефератів за наступними темами:

1. Формування організаційної психології як науки.
2. Специфіка психології організації як галузі наукового знання та практики.
3. Основні психологічні проблеми в організаціях.
4. Психологічні проблеми в організаціях різного типу.
5. Використання соціально-психологічних методів в діагностиці організації.
6. Концепція людських відносин (Ф. Ретлізбергер, Е. Мейо, У. Діксон).
7. Мотиваційно-гігієнічна теорія (Ф. Херцберг).
8. Теорія організаційного лідерства (У. Бенніс).
9. Теорія «навчальної організації» (К. Арджирис).
10. Концепція емоційного інтелекту (Д. Гоулман).
11. Поняття і основні ознаки соціальної організації.
12. Зовнішні і внутрішні змінні організації.
13. Організаційна структура і організаційні процеси.
14. Людина і організація: взаємодія і протиріччя.
15. Поняття і основні ознаки соціальної організації.
16. Зовнішні і внутрішні змінні організації.
17. Організаційна структура і організаційні процеси.
18. Професійна етика і деонтологія як регулятори життя.

6. Методи навчання та контролю

Словесні методи, інноваційні методи, наочні методи, практичні методи.
Поточний, проміжний та підсумковий контроль (екзамен).

6. Орієнтовний перелік питань для підсумкового контролю

1. Організаційна психологія як прикладна галузь психології.
2. Об'єкт та предмет організаційної психології.
3. Завдання організаційної психології.
4. Становлення і розвиток організаційної психології.
5. Сучасні напрямки організаційної психології.

6. Детермінанти оформлення організаційної психології в самостійну наукову дисципліну.
7. Перспективи розвитку організаційної психології.
8. Місце організаційної психології в системі «наука – практика».
9. Міждисциплінарні зв'язки організаційної психології з іншими науками.
10. Індивід як рівень аналізу організаційної психології.
11. Група як рівень аналізу організаційної психології.
12. Організація як рівень аналізу організаційної психології.
13. Зовнішнє середовище як рівень аналізу організаційної психології.
14. Принципи організаційної психології.
15. Загальна характеристика методів організаційної психології.
16. Методи дослідження організаційної психології: метод спостереження; метод аналіз у документів.
17. Методи дослідження організаційної психології: метод опитування; метод інтерв'ювання;
18. Методи дослідження організаційної психології: метод соціометричного дослідження; метод експерименту.
19. Організація як свідомо координоване соціальне утворення з визначеними межами.
20. Ознаки організації: цілеспрямованість, наявність спільної мети.
21. Характеристики організації: розмір організації, складність.
22. Характеристики організації: формалізація, раціональність.
23. Переваги наявності формалізації організації.
24. Негативні наслідки формалізації організації.
25. Форми спеціалізації як складної характеристики організації.
26. Характеристики організації: ієрархічна структура та спеціалізація.
27. Загальна характеристика етапу становлення життєвого циклу організації.
28. Загальна характеристика етапу зростання життєвого циклу організації.
29. Загальна характеристика етапу зрілості життєвого циклу організації.
30. Загальна характеристика етапу занепаду життєвого циклу організації.
31. Загальна характеристика етапу оновлення або смерті організації.
32. Поняття структури організації.
33. Теорія організації М. Вебера.
34. Теорія організації Ф. Тейлора.
35. Теорія організації А. Файола.
36. Теорія «людських відносин» — соціально-психологічна школа Елтона Мейо.
37. Теорія Х–У Дугласа МакГрегора.
38. Теорія Z (Вільям Оучи).
39. Організація як система центрів прийняття рішень (Г. Саймон, Дж. Марч, Р. Сайерт).
40. Організація як «відкрита система» (Д. Катц, Р. Кан).
41. Концепція соціотехнічної організації (Е. Тріст, А. Райс, Дж. Вудворд та ін.).
42. Ситуаційний підхід до аналізу організацій (П. Лоуренс, Дж. Лорш, Ф. Каст і ін.).
43. Теорія ефективної організації Ренсіс Лайкерта.

44. Система японського менеджменту.
45. Загальна характеристика етичних засад діяльності психолога в організації.
46. Принципи відповідальності та компетентності в діяльності організаційного психолога.
47. Основне призначення організаційних психологів у просвітницькій роботі.
48. Характеристика основних форм просвітницької роботи.
49. Індивідуальна, групова та фронтальна просвітницька діяльність.
50. Характеристика особливостей діагностичної роботи організаційних психологів.
51. Основні напрями діагностики психологічних особливостей управлінської діяльності.
52. Характеристика різновидів експертної діяльності організаційних психологів.
53. Психологічна експертиза управлінської та професійної діяльності в організації: групова й індивідуальна, зовнішня і рефлексивна; очна та заочна.
54. Психологічна експертиза управлінської та професійної діяльності в організації: усна та письмова; відкрита, закрита та напівзакрита.
55. Психологічна експертиза управлінської та професійної діяльності в організації: пряма та опосередкована; зовнішня, внутрішня, самоекспертиза.
56. Психологічна експертиза управлінської та професійної діяльності в організації: експертиза, що лише констатує; експертиза, що прогнозує; експертиза, що формує та розвиває.
57. Прогнозування в діяльності організаційних психологів.
58. Психокорекційна діяльність психологів в організації.
59. Консультація як різновид діяльності організаційних психологів.
60. Особливості здійснення психотерапевтичної роботи організаційними психологами.
61. Формування організаційної психології як науки.
62. Специфіка психології організації як галузі наукового знання та практики.
63. Основні психологічні проблеми в організаціях.
64. Психологічні проблеми в організаціях різного типу.
65. Використання соціально-психологічних методів в діагностиці організації.
66. Концепція людських відносин (Ф. Ретлізбергер, Е. Мейо, У. Діксон).
67. Мотиваційно-гігієнічна теорія (Ф. Херцберг).
68. Теорія організаційного лідерства (У. Бенніс).
69. Теорія «навчальної організації» (К. Арджирис).
70. Концепція емоційного інтелекту (Д. Гоулман).
71. Поняття і основні ознаки соціальної організації.
72. Зовнішні і внутрішні змінні організації.
73. Організаційна структура і організаційні процеси.
74. Людина і організація: взаємодія і протиріччя.
75. Поняття і основні ознаки соціальної організації.
76. Зовнішні і внутрішні змінні організації.
77. Організаційна структура і організаційні процеси.
78. Професійна етика і деонтологія як регулятори життя.
79. Етичні аспекти діяльності психолога в організації.
80. Просвітницька діяльність організаційних психологів.

81. Роль діагностичної та експертної діяльності організаційних психологів.
82. Прогнозування і профілактика як види діяльності організаційних психологів.
83. Особливості психокорекційної, психоконсультативної та психотерапевтичної діяльності організаційних психологів.
84. Сутність поняття організація.
85. Характеристики та ознаки організації.
86. Життєвий цикл організації.
87. Загальні характеристики теорій організацій.
88. Історія розвитку та сучасний стан організаційної психології.
89. Рівні аналізу організаційної психології.
90. Принципи та методи організаційної психології.

8. Рейтингова система оцінювання результатів навчання

Аудиторна робота (поточне накопичення балів)	Підсумковий контроль	Підсумкова кількість балів
	Екзамен	
Max 60%	Max 40%	Max 100%

9. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	Відмінно	A	відмінне виконання
85-89	Добре	B	вище середнього рівня
75-84		C	загалом хороша робота
66-74	Задовільно	D	непогано
60-65		E	виконання відповідає мінімальним критеріям
35-59		Fx	необхідне перескладання
1-34	Незадовільно	F	необхідне повторне вивчення курсу

10. Рекомендована література

1. Балл Г. О. Категорія “культура особистості” аналіз і гуманізації загальної та професійної освіти / Г. О. Балл // Педагогіка і психологія професійної освіти : результати досліджень і перспективи : Зб. наук. пр. / Заред. І. А. Зязюна та Н. Г. Ничкало. – К., 2003. – С. 51 – 61.
2. Батаршев А.В. Психодіагностика в управленні: практическое руководство [Текст]: учеб.-практ. пособие / А.В. Батаршев. – М.: Дело, 2005.
3. Беженар Г. Д. Психолого-педагогічні умови розвитку професійної компетентності сучасного керівника / Г. Д. Беженар // Проблеми екстремальної та кризової психології : зб. наук. праць. Вип. 3. Ч. 1. / гол. ред. Л. А. Перелигіна. – Харків : УЦЗУ, 2007. – С. 68 – 76.
4. Бурмистров А. Заставлять или убеждать? Как предприятия Санкт-Петербурга преодолевают сопротивление организационным изменениям

[Текст] / А. Бурмистров, Н. Трифильцева, В. Орлов // Top-Manager. – 2002. – №20.

5. Варданын И.С. Предложение по совершенствованию системы нематериального стимулирования [Текст] / И.С. Варданын // Управление персоналом. – 2005. – №17.

6. Верещагина Л. А., Карелина И. М. Психология потребностей и мотивация персонала / Л. А. Верещагина, И. М. Карелина. – Х. : Изд-во Гуманитарный центр, 2002. – 152 с.

7. Войтович Н. О. Проблемы организационного климата у вищому закладі освіти / Н. О. Войтович // Практична психологія та соціальна робота. – К., 2002. – № 10 – С. 6 – 10. Герберт Д., Розенштильфон Л. Организационная психология. Человек и организация / Д. Герберт, фон Л. Розенштиль. – Харьков : [б. и.], 2006. – 420 с.

8. Друкер П.Ф. Рынок: как выйти в лидеры. Практика и принцип [Текст] / П.Ф. Друкер. – М.: Вильямс, 2004.

9. Занковский А.Н. Организационная психология: Учебное пособие для вузов. М.: Флинта, 2002. – 648 с.

10. Зельдович Б.З. Основы организационного поведения: Учеб. пособие. — М.: Экзамен, 2006. — 350 с.

11. Кабаченко Т.С. Психология управления [Текст]: учеб. Пособие для высш. учеб. заведений / Т.С. Кабаченко. – М.: Пед. о-во России, 2001.

12. Казмиренко В. П. Социальная психология организаций : [монографія] / В. П. Казмиренко. – К. : МЗУУП, 1993. – 384 с. Карамушка Л. М. Психологія управління закладами середньої освіти : [монографія] / Л. М. Карамушка. –К. : Ніка-Центр, 2000. – 332 с. 17.

13. Камерон К.С. Диагностика и изменение организационной культуры [Текст]: пер. с англ. / К.С. Камерон, Р.Э Куин; под ред. И.В. Андреевой. – СПб.: Питер, 2001.

14. Карташова Л.В. Организационное поведение [Текст]: учеб. / Л.В. Карташова, Т.В. Никонова, Т.О. Соломанидина. – М.: ИНФРА-М, 2001.

15. Кирхлер Э., Родлер К. Мотивация в организациях. Психология труда и организационная психология. Т. 1. Харьков, 2003. – 144 с.

16. Климов Е.А. Психология профессионального самоопределения [Текст] / Е.А. Климов. – Ростов н/Д: Феникс, 1996.

17. Кокарев Н.В. Основы менеджмента [Текст] / Н.В. Кокарев. – М.: Эксмо, 2005.

18. Кошелева С.В. Организационная психология [Текст]: конспект лекций / С.В. Кошелева. – СПб.: Сова, 2005.

19. Крымчанинова М.В. Образ организации как фактор воздействия на ее культуру [Текст] / М.В. Крымчанинова // Управление персоналом. – 2004. – №19.

20. Левченко О. А., Третьяченко В. В. Психологическая культура организаций (психолого-педагогический аспект) / О. А. Левченко, В. В. Третьяченко. – Луганск : изд-во ВНУ им. В. Даля, 2002. – 224 с. Мацевко Т. М. Професійна компетентність фахівця: поняття, сутність, зміст, структура / Т. М.

Мацевко // Вісник. Збірник наукових статей Київського міжнародного університету. Серія : Психологічні науки. Випуск 9. – К. : КиМУ, 2006. – С. 92 – 103. Психологія праці та професійної підготовки особистості : навч. посіб. / за ред. П. С. Перепелиці, В. В. Рибалки ; АПН України, Ін-т педагогіки і психології проф. освіти. – Хмельницький : ТУП, 2001. – 330 с.

21. Липатов С.А. К вопросу о предмете и статусе организационной психологии // Журнал практического психолога. 2000, No 5-6. — С. 3-11.

22. Магура М.И. Управление мотивацией персонала [Электронный ресурс] / М.И. Магура // Кадровый менеджмент. – Режим доступа: <http://www.maguru.ru/articles/motivation.html>.

23. Магура М.И. Чем, кроме денег, можно мотивировать персонал? [Электронный ресурс] / М.И. Магура // Кадровый менеджмент. – Режим доступа: <http://www.maguru.ru/articles/motivation.html>.

24. Макаркин Н.П. Роль организационной культуры в эффективном менеджменте высшего учебного заведения [Текст] / Н.П. Макаркин, О.Б. Томилин, А.В. Бритов // Унив. управление. – 2004. – № 5–6(33).

25. Организационная психология / под ред. Г. В. Суходольского. – Харьков : Издательство : Гуманитарный Центр, 2004. – 456 с.

26. Организационная психология [Текст]: хрестоматия / сост. Л.В. Винокуров, И.И. Скриник. – СПб.: Питер, 2001.

27. Организационная психология: Учеб. пособие / Е.Н. Викентьева, Т.П. Емельянова, И.В. Землянская, Е.Д. Короткина, И.Г. Сизова; Под. ред. Т.П. Емельяновой. – Тверь: Твер. гос. ун-т, 2004. – 203 с.

28. Организационное поведение [Текст]: учеб. для вузов / под ред. Г.Р. Латфуллина, О.Н. Громовой. – СПб.: Питер, 2006.

29. Петрова Ю. Десять моделей жизни организации. Трудности интеграции [Текст] / Е. Моргунов, Ю. Петрова // Управление персоналом. – 2004. – № 9.

30. Почебут Л.Г., Чикер В.А. Организационная социальная психология: Учеб. пособие. — СПб., 2000. — 298 с.

31. Психологія управління / В. В. Шпалінський, К. А. Помазан. – Харків : [б. и.], 2002. – 222 с.

32. Райгородский Д.Я. Организационное поведение: Хрестоматия. М.: Бахрах-М, 2006. — 752 с.

33. Сазанов Е.Г. Сопротивление организационным изменениям: диагностика и преодоление [Текст] / Е.Г. Сазанов // Проблемы теории и практики управления. – 2003. – №6.

34. Соломанидина Т. Организационная культура и климат: взаимозависимость и влияние на эффективность работы компании [Текст] / Т. Соломанидина, В. Кишеня // Управление персоналом. – 2005. – № 4.

35. Соломанидина Т. Организационная культура компании и лояльность персонала [Текст] / Т. Соломанидина // Управление персоналом. – 2005. – №5. – С. 52–56.

36. Спивак В.А. Корпоративная культура [Текст] / В.А. Спивак. – СПб.: Питер, 2001.

37. Фролов С.С. Социология организаций [Текст]: учеб. / С.С. Фролов. – М.: Гардарики, 2001.

38. Хентце Й. Как преодолеть противодействие запланированным организационным изменениям [Текст] / Й. Хентце, А. Камель // Проблемы теории и практики управления. – 2004. – № 5.

39. Чаран Р. Кадровый эскалатор [Текст] / Р. Чаран, С. Дроттер, Дж. Ноэл. – М.: РИА «Стандарты и качество», 2009.

40. Шакурова З. А. Управление персоналом: учебное пособие / З. А. Шакурова, Л. П. Паршукова, Н. В. Маркус. – Челябинск: Издательский центр ЮУрГУ, 2010. – С. 57 - 59.

41. Шейн Э. Организационная культура и лидерство [Текст] / Э. Шейн. – СПб.: Питер, 2002.

42. Шульц Д., Шульц С. Психология и работа. СПб.: Питер, 2003. – С. 277-290.

43. Ярных В. Управление в условиях кризиса. HR-технологии [Текст] / В. Ярных. – М.; СПб.: Вершина, 2006.

44. Byrne J.A. Management's New Gurus [Text] / J.A. Byrne // Business Week. – 1992. – August 31.

45. Kotler J.P. Leading Change [Text] / J.P. Kotler. – Boston: Harvard Business School Press, 1996.

46. Schein E.H. Organizational Psychology [Text] / E.H. Schein. – Prentice – Hall International Editions, 1998.

11. Інформаційні ресурси

1. <http://pidruchniki.com>
2. <https://studme.com.ua>
3. <https://www.obozrevatel.com>
4. http://www.koob.ru/age_psychology
5. <http://www.gumer.info>